

NAČELA I PROMJENE KATEGORIZACIJE KLIJENATA

U skladu s člankom 45. Delegirane uredbe Komisije (EU) 2017/565 („Uredba“) o dopuni Direktive 2014/65 / EU Europskog parlamenta i Vijeća („MIFID II“) i Zakona br. 566/2001 NN o vrijednosnim papirima i investicijskim uslugama te izmijenjenih i dopunjenih nekih zakona u tekstu zakona br. 209/2007 NN (u daljnjem tekstu „Zakon o vrijednosnim papirima“) Broker je dužan utvrditi kategoriju Klijenta prema odredbi čl. 8a. i čl. 73u. Zakona o vrijednosnim papirima. U tom je kontekstu Broker dužan razvrstati sve svoje Klijente u tri kategorije – kvalificirani nalogodavatelj, profesionalni klijent, neprofesionalni klijent. Ovisno o utvrđivanju kategorizacije klijenta, Broker je dužan pružiti različite stupnjeve zaštite.

1. Načela kategorizacije klijenta

1.1. Kvalificirani nalogodavatelj

U svrhu pružanja usluga Kvalificiranim nalogodavateljem se razumije:

- (a) broker vrijednosnim papirima, inozemni broker vrijednosnim papirima,
- (b) kreditna institucija ili inozemna kreditna institucija (banka),
- (c) društvo za osiguranje, inozemno društvo za osiguranje ili društvo za osiguranje iz druge države članice,
- (d) društvo za upravljanje, inozemno društvo za upravljanje, uzajamni fond, europski fond, inozemno investicijsko društvo, inozemni uzajamni fond,
- (e) društvo za upravljanje mirovinskim fondovima, društvo za dopunsko mirovinsko osiguranje, mirovinski fond, dopunski mirovinski fond, slična inozemna društva i fondovi,
- (f) druge financijske institucije kojima je izdano odobrenje za rad ili su uređene u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom države članice,
- (g) osoba operatera,
 - i. koja je dužna pridržavati se odredbi posebnog propisa, a koja pri trgovanju emisijskim jedinicama ne provodi upute klijenta i ne pruža nikakve investicijske usluge niti obavlja bilo kakve investicijske aktivnosti osim trgovanja za vlastiti račun, osim ako ne koristi metodom visokofrekventnog algoritamskog načina trgovanja,
 - ii. osoba operatora prijenosnog sustava ili prometne mreže prema posebnim propisima, drugim propisima ili smjernicama donesenim na temelju tih propisa u području mrežne industrije, za bilo koju osobu koja u njihovo ime djeluje kao davatelj usluga u svrhu obavljanja svojih zadataka u skladu s navedenim propisima ili smjernicama ili za bilo kojeg operatora ili administratora mehanizma za uravnoteženje energetske razlike, cjevovodnu mrežu ili sustav za održavanje ravnoteže između opskrbe i potrošnje energije tijekom obavljanja takvih zadataka, samo ako također obavljaju investicijske aktivnosti ili osiguravaju investicijske usluge povezane s robnim derivatima s ciljem obavljanja gore

- spomenutih aktivnosti; izuzetak je organizacija sekundarnog tržišta, uključujući sustav za sekundarno trgovanje s pravima na financijski prijenos,
- (h) javno tijelo Slovačke Republike ili druge države, uključujući Agenciju za upravljanje dugom i likvidnošću koja je ovlaštena da obavlja određene djelatnosti koje se odnose na upravljanje državnim dugom i likvidnošću u skladu s posebnim propisom i javno tijelo druge države ovlašteno ili uključeno u upravljanje javnim dugom,
 - (i) Narodna banka Slovačke ili središnja banka druge države, Europska središnja banka,
 - (j) međunarodna organizacija,
 - (k) profesionalni klijent u skladu s člankom 1.2, točkama (a) do (c), ako već nije navedeno u točkama (a) do (j),
 - (l) profesionalni klijent u skladu s člankom 1.2 (e) temeljen na njihovom zahtjevu i samo u vezi s investicijskim uslugama ili pratećim uslugama ili obrtima u čijem se procesu može smatrati profesionalnim klijentom.

1.2. Profesionalni klijent

Profesionalnim Klijentom se podrazumijevaju:

- a) osobe koje moraju imati odobrenje za rad ili biti regulirane u pogledu svoje djelatnosti na financijskim tržištima (broker vrijednosnim papirima, inozemni broker vrijednosnim papirima, financijska institucija, trgovci robom i robnim izvedenicama, operator prometne mreže u skladu s posebnim propisima, drugim propisima ili smjernice usvojene na temelju ovih propisa u području mrežne industrije, za svaku osobu koja djeluje u njihovo ime kao davatelj usluga u svrhu izvršavanja svojih zadataka u skladu s navedenim propisima ili smjernicama ili za bilo kojeg drugog pružatelja usluga ili administratora mehanizma koji uravnotežuje energetske razlike, cjevovodnu mrežu ili sustav za održavanje ravnoteže između opskrbe i potrošnje energije tijekom obavljanja takvih zadataka, samo ako također obavljaju investicijske aktivnosti ili pružaju investicijske usluge povezane s robnim derivatima s ciljem obavljanja gore spomenutih aktivnosti; izuzetak je organizacija sekundarnog tržišta, uključujući sustav za sekundarno trgovanje s pravima na financijski prijenos, osoba koja za obavljanje svoje djelatnosti na financijskom tržištu ima potvrdu izdanu od nadležnog tijela ili je njezina djelatnost posebno uređena općenito obvezujućim zakonskim propisima),
- b) velika trgovačka društva, pri čemu se velikim trgovačkim društvom smatra trgovačko društvo koje ispunjava dva od sljedećih uvjeta u pogledu veličine osnovi društva:
 - i. ukupni iznos njegove imovine je veći od 20 000 000 EUR,
 - ii. neto godišnji prihod je veći od 40 000 000 EUR,
 - iii. njegova vlastita sredstva su veća od 2 000 000 EUR,

u slučaju da Klijent radi potrebe izvršenja kategorizacije od strane Brokera ne dostavi Brokeru bilancu društva sastavljenu na dan 31.12. za neposredno prethodnu kalendarsku godinu, Broker kategorizira Klijenta ili potencijalnog Klijenta kao Neprofesionalnog klijenta,

- c) državno tijelo, općina, županija, državno tijelo ili teritorijalne jedinice druge države, Agencija za upravljanje dugom i likvidnošću, tijelo druge države ovlašteno ili uključeno u upravljanje državnim dugom, Narodna banka Slovačke, središnja banka druge države, Međunarodni monetarni fond, Europska središnja banka, Europska investicijska banka i druge slične međunarodne organizacije,
- d) ostali institucionalni ulagatelji, čija je glavna djelatnost ulaganje u financijske instrumente uključujući subjekte koji se bave sekuritizacijom imovine ili drugim transakcijama vezanim za financiranje,
- e) osobe s kojima se na zahtjev može postupati kao s profesionalnim ulagateljima pod uvjetom da su ispunjena barem dva od sljedećih kriterija:
 - i. na tržištima vrijednosnih papira su tijekom četiri prethodna kvartala izvršile u prosjeku 10 značajnih transakcija s financijskim instrumentima po kvartalu,
 - ii. veličina njihovog portfelja vrijednosnih papira prelazi 500 000 EUR,
 - iii. fizička osoba radi ili je radila u financijskom sektoru najmanje godinu dana u profesionalnoj ulozi koja zahtijeva znanje o trgovanju ili investicijskim uslugama koje se pružaju, ili koje bi trebale biti pružene toj osobi.

i ako

- (a) broker vrijednosnim papirima procijeni stručnost, iskustvo i znanje klijenta i izda pisanu izjavu da ove činjenice pružaju dovoljnu sigurnost da je s obzirom na prirodu planiranih transakcija ili pružanje investicijskih usluga ili pomoćnih usluga klijent sposoban donositi vlastite odluke o ulaganjima i razumjeti uključene rizike koji su s tim povezane,
- f) je ova osoba pismeno obavijestila brokera vrijednosnim papirima da traži da se s njom postupa kao s profesionalnim klijentom, i to u odnosu na jednu ili više investicijskih usluga ili pomoćnih usluga ili transakcija ili u odnosu na jednu ili više vrsta financijskih instrumenata ili transakcija,
- g) je broker vrijednosnim papirima ovu osobu jasno upozorio o pravima na zaštitu i pravima na naknadu koje mogu izgubiti,
- h) je ova osoba pismeno izjavila u dokumentu odvojenom od ugovora da je svjesna posljedica gubitka prava sukladno slovu c).

1.3. Neprofesionalni klijent

Brokera kategorizira kao Neprofesionalnog klijenta sve klijente i potencijalne klijente koji ne spadaju u kategorizaciju Profesionalnih klijenata ili u kategorizaciju Kvalificirani nalogodavatelj.

2. Promjena kategorizacije Klijenta

Svi zahtjevi za promjenu kategorizacije podnose se na obrascima Brokera. Promjena kategorizacije temeljit će se na dostavi i primanju pisane obavijesti Brokera o prihvaćanju zahtjeva Klijenta za promjenu kategorizacije, odnosno temeljit će se na sklopljenom pisanom sporazumu o promjeni kategorizacije s Klijentom.

2.1. Promjena kategorizacije Klijenta u slučaju Kvalificiranog nalogodavatelja

Prije zaključenja trgovine a u vezi s pružanjem usluga, prihvaćanjem i prijenosom naloga, izvršenjem naloga i trgovanjem za vlastiti račun ili pomoćnim uslugama izravno povezanim s takvom trgovinom s osobom sukladno čl. 1.1. k) ili l) Broker je dužan od budućeg Kvalificiranog nalogodavatelja dobiti suglasnost da pristaje da se prema njemu postupa kao prema Kvalificiranom nalogodavatelju. Kvalificirani nalogodavatelj može dati takvu suglasnost za sve transakcije ili samo za pojedinačne transakcije. Kvalificirani nalogodavatelj ima pravo u pismenom obliku zatražiti promjenu kategorizacije kako u kategoriju Profesionalni klijent ili Neprofesionalni klijent. U slučaju da Kvalificirani nalogodavatelj u izjavi izričito ne izjavi da želi da se prema njemu postupa kao prema Neprofesionalnom klijentu, Broker je dužan postupati prema ovom Kvalificiranom nalogodavatelju kao prema Profesionalnom klijentu.

2.2 Promjena kategorizacije Klijenta u slučaju Profesionalnog Klijenta

U slučaju da je Klijent kategoriziran kao Profesionalni klijent dužan je obavijestiti Brokera o svakoj promjeni koja bi mogla imati utjecaj na njegovu kategorizaciju. Broker je tada dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi Klijenta prebacio u drugu kategoriju (ako su za takvo prebacivanje ispunjeni zakonski uvjeti).

2.2.1. Promjena kategorizacije Klijenta u slučaju Profesionalnog Klijenta u Neprofesionalnog Klijenta

Ako Profesionalni klijent s obzirom na planiranu investicijsku uslugu/pomoćnu uslugu smatra da ne može pravilno procijeniti ili upravljati rizicima povezanim s ovom uslugom, ima pravo prije te namjere zatražiti od Brokera da se prema njemu postupa kao prema Neprofesionalnom klijentu.

Pravo Profesionalnog Klijenta da se prema njemu postupa kao prema Neprofesionalnom klijentu može ostvariti putem Zahtjeva za promjenu kategorizacije Profesionalnog Klijenta u Neprofesionalnog Klijenta u kojem je Profesionalni klijent dužan odrediti da li zahtijeva da se prema njemu postupa kao prema Neprofesionalnom klijentu samo u odnosu na određenu investicijsku uslugu ili u odnosu na sve buduće investicijske usluge.

Broker je dužan ispitati ispunjava li navedeni Zahtjev sve zakonske formalnosti, a u slučaju njihova ispunjenja, dužan je prihvatiti Zahtjev Klijenta.

Na temelju Zahtjeva Klijent stječe prava na zaštitu pružane Neprofesionalnom klijentu koja su navedena u čl. 3.1. ovih Načela u njihovom punom obimu.

2.2.2. Promjena kategorizacije Klijenta u slučaju Profesionalnog Klijenta u Kvalificiranog nalogodavatelja

U slučaju da nastanu činjenice na temelju kojih se Profesionalni Klijent može smatrati Kvalificiranim nalogodavateljem, nakon izvršenja takve promjene se u odnosu na usluge, kao prihvaćanje i unapređenje narudžbe, izvršavanje naloga i trgovanje u svoje ime, neće primjenjivati u odnosu na Klijenta kao Kvalificiranog nalogodavatelja odredbe čl. 73b. do čl. 73 m. i čl. 73o. do čl. 73t. Zakona o vrijednosnim papirima, te će se u vezi s navedenim uslugama smatrati kategorijom s najnižim stupnjem zaštite.

Ako se ugovorne strane u procesu vođenja poslovnih transakcija, pridržavaju pravnih sustava, Broker se mora prilagoditi:

- (a) statutu Kvalificiranog nalogodavatelja statutu, zakonskim propisima ili mjerama koje je poduzela država članica, a to je sjedište Kvalificiranog nalogodavatelja

2.3. Promjena kategorizacije Klijenta u slučaju Neprofesionalnog Klijenta

U slučaju da je Klijent kategoriziran kao Neprofesionalni klijent, može zatražiti promjenu kategorizacije u Profesionalnog Klijenta, ako ispunjava barem dva od sljedećih uvjeta, čije ispunjenje je Klijent dužan dokazati (bez ikakve sumnje) na zadovoljstvo Brokera:

- (a) Klijent je na tržištima financijskih instrumenata tijekom četiri prethodna kvartala izvršio u prosjeku 10 značajnih transakcija po kvartalu,
- (b) veličina portfelja vrijednosnih papira Klijenta prelazi 500 000 EUR,
- (c) u slučaju da se radi o fizičkoj osobi, Klijent radi ili je radio u financijskom sektoru najmanje godinu dana u profesionalnoj ulozi, koja zahtijeva znanje o ulaganju u vrijednosne papire, trgovanju ili investicijskim uslugama koje se pružaju ili koje bi se trebale pružiti ovoj osobi i:

Broker će procijeniti stručnost i iskustvo Klijenta (Broker procjenjuje Klijenta na temelju pismenog Stručnog testa koji Neprofesionalni Klijent ispuni) i izdaje pisanu izjavu o tome da to pruža dovoljnu sigurnost da s obzirom na prirodu planiranih transakcija i/ili investicijskih/pomoćnih usluga je Klijent sposoban donositi vlastite odluke o ulaganjima i razumjeti relevantne povezane i Broker je Klijenta upozorio o svim vrstama zaštite/prava koje može na temelju promjene kategorizacije izgubiti, upozorenje je Klijentu dostavljeno ili je Klijent svojim potpisom potvrdio primanje upozorenja i istodobno pismeno izjavi da je uredno poučen i da je svjestan svih eventualnih posljedica gubitka prava zaštite povezanih s promjenom kategorizacije.

U slučaju takve promjene, Broker ima pravo pretpostaviti da Klijent ima stručnost, iskustvo i znanje za donošenje vlastitih odluka o ulaganju i ispravnu procjenu rizika povezanih s time te zbog toga Klijent gubi pravo zaštite i neka prava koja se pružaju Neprofesionalnim klijentima.

U tom kontekstu Broker nije dužan dati Neprofesionalnom klijentu pravo zaštite u punom opsegu čl. 3.1 ovih Načela. Prema odredbi 54 st. 3. i odredbi 56, st. 1. Uredbe

pretpostavlja da Profesionalni klijent ima potrebno znanje za odgovornu i samostalnu procjenu činjenica u svrhu planiranih transakcija i stoga Broker nije dužan ispitati znanje i financijske mogućnosti Profesionalnog Klijenta i pružiti mu odgovarajuću zaštitu.

3. Prava Neprofesionalnog Klijenta

3.2. Broker je dužan, posebno:

- (a) dostaviti Neprofesionalnom klijentu sve neophodne informacije (informacije o Brokeru, financijskim instrumentima i investicijskim strategijama, mjestu i troškovima obavljanja usluge, kao i upozorenja o povezanim rizicima i zaštiti financijskih instrumenata/sredstava Klijenta) koje su potrebne za razumijevanje prirode i rizika investicijske usluge/financijskog instrumenta,
- (b) pravodobno obavijestiti Neprofesionalnog Klijenta na trajnom mediju ili internetskoj stranici u skladu s Člankom 46. Uredbe, a u dostatnom vremenskom razdoblju prije nego što će biti vezan bilo kojim ugovorom o pružanju investicijskih/pomoćnih usluga, odnosno prije izvršenja bilo koje transakcije, (i) o detaljnim uvjetima ugovora na temelju kojeg će se izvršiti takva transakcija, (ii) o činjenicama prema Članku 47. Uredbe, koje se odnose na takav ugovor ili takve investicijske/pomoćne usluge,
- (c) pri pružanju investicijskog savjetovanja ili pri upravljanju portfeljem dobiti potrebne informacije o Klijentu koje se odnose na znanje i iskustvo u području ulaganja a koje su povezane s transakcijom ili s upravljanjem njegovim portfeljem te je li Klijent sposoban financijski upravljati investicijskim rizicima u skladu sa svojim ciljevima i imaju li potrebnu razinu znanja i iskustva koja im omogućava da razumiju povezane rizike,
- (d) u slučaju pružanja drugih usluga nego onih iz točke c) utvrditi, ima li Neprofesionalni klijent potrebno iskustvo i znanje u području ulaganja koje se odnosi na konkretno ponuđenu ili traženu vrstu financijskog instrumenta, investicijske usluge ili pomoćne usluge tako da bude svjestan rizika povezanih s relevantnim investicijskim uslugama ili pomoćnim uslugama ili transakcijama, ili s vrstama transakcija ili financijskog instrumenta u odnosu na koje se smatra Neprofesionalnim Klijentom,
- (e) dostaviti Neprofesionalnom klijentu obavijest na trajnom mediju kojom se potvrđuje izvršenje naloga najkasnije prvog radnog dana od izvršenja, odnosno ako je Broker takvu potvrdu primio od treće strane, najkasnije prvog radnog dana od primitka potvrde od ove treće strane sukladno čl. 59j. st. 1. Uredbe,
- (f) u slučaju naloga koji se odnose na udjele otvorenih zajedničkih fondova ili vrijednosnih papira inozemnih subjekata za zajednička ulaganja, a koji se izvršavaju redovito, Broker je dužan dostaviti Neprofesionalnog klijentu obavijest sukladno odredbi čl. 59j. st. 5. Uredbe,
- (g) ako se Neprofesionalni klijent odluči da želi primati informacije o pojedinačnim izvršenim transakcijama u sklopu upravljanja portfeljem, Broker je dužan poslati Neprofesionalnom klijentu obavijest kojom se potvrđuje izvršena transakcija, i to

najkasnije prvog radnog dana od izvršenja transakcije, odnosno ako je Broker takvu potvrdu primio od treće strane, najkasnije prvog radnog dana od primitka potvrde od ove treće strane sukladno čl. 60. st. 4. Uredbe,

- (h) Dostavljati mu redovite izvještaje o aktivnostima koje se obavljaju za račun Neprofesionalnog Klijenta a koje se odnose na upravljanje portfeljem, strukturiranih sukladno čl. 60. st. 4. Uredbe,
- (i) u slučaju izvršenja naloga za račun Neprofesionalnog Klijenta postići najbolji mogući rezultat prema strategiji izvršenja naloga,
- (j) dostaviti Neprofesionalnom klijentu na trajnom mediju ili putem web stranice u dostatnom vremenu prije pružanja investicijske usluge, prema čl. 66. st.34 Uredbe informacije o politici izvršavanja naloga, posebice:
 - i. procjenu važnosti koju Broker daje kriterijima koji određuju najbolji mogući rezultat ili postupak kojim se utvrđuje važnost ovih kriterija,
 - ii. popis mjesta izvršenja,
 - iii. popis čimbenika koji se uzimaju u obzir pri odabiru mjesta izvršenja,
 - iv. jasno i nedvosmisleno upozorenje za Neprofesionalnog Klijenta da njegove konkretne upute mogu spriječiti da Broker postupa u smislu Strategije izvršavanja naloga Brokera radi postizanja najboljeg mogućeg rezultata pri izvršavanju naloga u odnosu na ovu konkretnu uputu,
- (k) Neprofesionalnog Klijenta unaprijed obavijestiti o svim ozbiljnim preprekama za pravilno izvršavanje naloga kojih je Broker svjestan.

4. Završne odredbe

- 4.2.** Ovaj dokument je Upravni odbor Brokera usvojio dana 11.6.2020. i primjenjuje se od 1.7.2020.
- 4.3.** Načela i promjene kategorizacije Klijenta objavljene su dana 16.6.2020. na web stranici Brokera vrijednosnim papirima www.finax.eu/hr/propisi.